

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-52>

УДК 339.9:331.556.4

МАКРОЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

MACROECONOMIC CONSEQUENCES OF INTERNATIONAL MIGRATION IN THE CONTEXT OF GLOBALISATION OF THE WORLD ECONOMY

Пилипенко Вячеслав Валентинович

кандидат економічних наук, професор,
Сумський національний аграрний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5995-013X>

Пилипенко Надія Миколаївна

кандидат економічних наук, доцент,
Сумський національний аграрний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1064-389X>

Pylypenko Viacheslav, Pylypenko Nadiia

Sumy National Agrarian University

У статті аналізується взаємозв'язок глобалізації та міграції, досліджується, як глобалізація стимулює міграцію і як міграція, у свою чергу, формує глобалізований світ. Акцентується на позитивному впливі глобалізації, хоча країни вступають у цей процес зі значними відмінностями в умовах. Досліджуються економічні та соціальні наслідки міграції як для країн, що відправляють мігрантів, так і для країн, що їх приймають, а також прогнозуються потенційні тенденції в міграційних моделях на основі поточних глобалізаційних процесів. Підкреслюється важливість регулювання міграції для покращення соціально-економічного стану країн. Акцент зроблено на необхідності адаптації міграційної політики для забезпечення максимальної вигоди від участі у міграційних рухах, враховуючи потреби економіки. Це включає в себе не лише вирішення питань інтеграції мігрантів, але й оптимізацію ринків праці та захист національних інтересів.

Ключові слова: глобалізація, міграція, економічний розвиток країни, зайнятість, трудові ресурси, біженці.

This article explores the intricate relationship between globalization, migration, and their impact on the global economy, underscoring how globalization catalyses migration and, in turn, shapes a globalized world. The study highlights globalization's positive effects, despite countries entering this process under vastly different conditions. It delves into the economic and social consequences of migration for both sending and receiving countries and forecasts potential trends in migration patterns based on current globalization processes. Migrants contribute to the economy of host countries through labour, entrepreneurship, and cultural exchange while maintaining ties with their home countries through remittances and transnational networks, exemplifying the deep connection between migration and globalization. The investigation delineates the challenges and opportunities that migration presents for economic policy and social integration, advocating for a nuanced understanding of migration's contributions to global economic resilience and diversity. The significance of migration regulation for improving countries' socio-economic status is emphasized, with a focus on the need for migration policy adaptation to maximize benefits from participation in migration movements, considering the economic needs. This includes addressing migrant integration issues and optimizing both internal and external labour markets while protecting national interests. In summary, this article offers a comprehensive examination of the relationship between migration and globalization, illustrating how intertwined these processes are and the significant impact they have on the world economy. It calls for a collaborative approach to migration management that recognizes the inherent linkages between migration, globalization, and economic development, advocating for policies that maximize the benefits of these global phenomena while addressing their challenges in a balanced and effective manner.

Keywords: globalisation, migration, economic development, employment, labour resources, refugees.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. У світлі глобалізації, міграція стає визначальним фактором, що суттєво впливає на економічний розвиток країн, моделює соціальну структуру та демографічний склад населення. Розуміння міграційних потоків, які є одночасно результатом і двигуном глобалізаційних процесів, оскільки вони зумовлюють перерозподіл ресурсів, зміцнення транснаціональних зв'язків та інтеграцію світових ринків, надає можливість краще зрозуміти, як міграція впливає на глобалізацію в різних аспектах, включаючи економічний розвиток та міжнародну політику, вимагаючи від науковців розробки нових підходів до регулювання міграційних процесів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Численні дослідження, присвячені аналізу тенденцій та особливостей міжнародної міграції, впливу міграційних процесів на соціально-економічний розвиток, а також прогнозуванню міграційних потоків, є предметом праці як зарубіжних так і вітчизняних вчених: Abel G., Bălan M., Batalova J., Betz J., Болтовська Л., Brottrager M., Douglas S. Заволока Ю., Engler P., Chandra V., Hein W., Held D., Helms B., Івко А., Kim E., Leblang D., McGrew A., MacDonald M., Македон В., Plaza S., Ratha D., Сідненко М., Sjaastad L., Taylor E., Терещенко Д., Томашук І. та ін.

Попри обширний обсяг досліджень, питання впливу міграції на глобалізовану економіку залишається вельми релевантним і вимагає неперервного оновлення даних і глибокого аналізу.

Формулювання цілей статті. Це зумовлює необхідність дослідити, як міграційні потоки впливають на економічне та соціальне зростання країн, а також розробити стратегії для більш ефективного управління цими процесами у майбутньому. Така ситуація стала причиною для обрання актуальної теми дослідження, яка спрямована на вивчення особливостей міжнародної міграції та переміщення трудових ресурсів у контексті глобалізаційних змін.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням здобутих наукових результатів. Явища міграції та глобалізації формували людські суспільства та економіки протягом усієї історії. У сучасну епоху їхній взаємозв'язок став ще більш вираженим, суттєво впливаючи на глобальний економічний ландшафт і суспільні струк-

тури. Глобалізація сприяє створенню більш взаємопов'язаного світу, що характеризується збільшенням обсягів торгівлі, інвестицій та інформаційних потоків. Це створює можливості та нерівності, які впливають на міграційні моделі [1]. Міграційна політика, що сприяє розвитку і миру, також включена до Цілей сталого розвитку. Ціль 8.8 передбачає захист прав усіх мігрантів, сприяння міжнародній міграції за допомогою відповідних політичних заходів і зниження витрат на грошові перекази [2]. Порядок денний у сфері сталого розвитку на період до 2030 року містить кілька завдань, що безпосередньо стосуються міжнародної міграції або мігрантів. Найбільш чітким серед них є завдання 10.7, яке закликає країни сприяти впорядкованій, безпечній, регулярній і відповідальній міграції та мобільності людей, у тому числі шляхом реалізації спланованої та добре керованої міграційної політики. Без трудових мігрантів життєво важливі сектори економіки багатьох приймаючих країн зіткнулися б із гострою нестачею робочої сили. Міжнародна міграція також може мати позитивний вплив на демографічні перспективи приймаючих країн [3]. У 2020 році кількість людей, які живуть за межами своєї країни, зросла до 281 мільйона (близько 3,6% населення світу). Звичайно, ця частка зростала протягом багатьох років (1970 рік: 84,5 мільйона і 2,3% населення світу). З усіх людей, які живуть за межами своєї країни, близько двох третин є трудовими мігрантами, решта – біженцями. Серед мігрантів 52% – чоловіки, 48% – жінки. Люди працездатного віку становлять найбільшу частку іммігрантів (78%). У 2020 році Індія (17,5 млн) була найбільшою країною походження, за нею йшли Мексика, росія, Китай, Сирія, Бангладеш і Пакистан. Основними регіонами призначення були Європа і Азія (82 і 84 мільйони), за ними йшла Північна Америка (59 мільйонів) [2; 4].

Економічні теорії забезпечують основу для розуміння мотивації міграції та її наслідків. Неокласична економічна теорія припускає, що люди мігрують насамперед з економічних причин, переїжджаючи з районів з нижчою заробітною платою до районів з вищою заробітною платою [5]. Глобалізацію часто аналізують через призму теорії торгівлі та моделі Хекшера-Оліна, оскільки глобальна інтеграція економік може призвести до зміни попиту на робочу силу в різних секторах і регіонах [6]. Massey та інші окреслюють фактори, що зумовлюють міграцію, включаючи економічну нерівність, демографічні відмінності

та соціальні мережі [7]. Значні розбіжності в розмірах заробітної плати за аналогічну працю у різних державах є ключовим чинником, що спонукає до зростання еміграції робочої сили [8]. Held пропонує комплексний погляд на глобалізацію, описуючи її як багатогранний процес, що включає економічну інтеграцію, політичну взаємодію, культурний обмін і технологічний прогрес [9]. Відмінності в доходах та місцеві політичні умови є важливими змінними, що впливають на міграційний процес. Однак можуть мати значення і суб'єктивні характеристики на індивідуальному рівні, тобто незадоволеність життям збільшує намір мігрувати [10]. Існуючі концепції вивчення рушійних сил міграції, як правило, визначають п'ять категорій факторів, що впливають на міграційні потоки: економічні рушійні сили, політичні рушійні сили (причому конфлікт є одним з найважливіших його проявів), демографічні рушійні сили, соціальні фактори та екологічні фактори [11]. Детінізація економіки може посилити процеси глобалізації, створюючи сприятливі умови для міжнародної торгівлі та інвестицій, що, своєю чергою, впливає на міграційні потоки [12].

У науковій літературі розглядається зв'язок між міграцією, глобалізацією та екологічними змінами. Black та ін. досліджують, як погіршення стану довкілля і зміна клімату стають дедалі вагомішими чинниками міграції [13]. Вплив зміни клімату робить певні терито-

рії все більш непридатними для життя, що ускладнює повернення [14]. Країни призначення мають головну роль у формуванні міграційних моделей і наслідків міграції і при формуванні міграційної політики враховують вплив міграції на свої ринки праці та суспільство [15].

Виходячи з вищевикладеного, основними ключовими факторами міграції є: економічна нерівність, соціальні, політичні та екологічні проблеми та технологічний прогрес (рис. 1).

Значна кількість наукових праць присвячена економічним наслідкам міграції та глобалізації [16–19]. Borjas аналізує вплив міграції на ринки праці, заробітну плату та економіку, висвітлюючи як переваги, так і виклики [16]. Міграція може призвести до зниження заробітної плати та витіснення з ринку праці місцевих працівників, особливо тих, хто має низьку кваліфікацію [17]. І навпаки, Peri стверджує, що мігранти часто доповнюють, а не замінюють місцеву робочу силу, що призводить до підвищення продуктивності та економічного зростання без значного негативного впливу на заробітну плату [18]. Міграція може сприяти економічному зростанню в приймаючих країнах через людський капітал та підприємництво [20]. Висококваліфіковані мігранти приносять досвід, інновації та підприємництво в приймаючі країни. Мігранти підтримують зв'язки з рідними країнами, сприяючи торгівлі, інвестиціям та обміну знаннями.

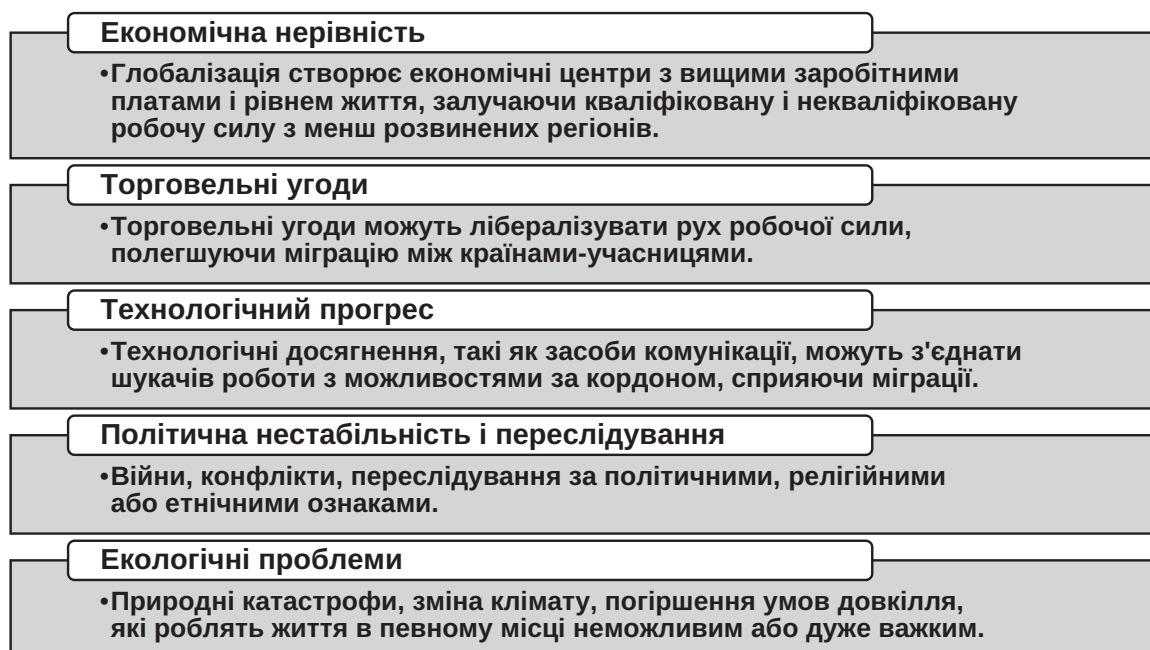

Рис. 1. Основні чинники міграції

Джерело: сформовано за результатами дослідження

Таким чином, міграція приносить чимало переваг, збагачуючи як окремих людей, так і суспільства (рис. 2).

Однак від'їзд висококваліфікованих фахівців може завдати шкоди економічному розвитку країн походження, хоча в деяких дослідженнях, таких як *Veine, Docquier і Rapoport*, підкреслюється потенціал «припливу мізків» через посилення стимулів для освіти і переказу грошових переказів і знань назад у країну походження [21]. Еміграція висококваліфікованих фахівців є основним джерелом занепокоєння для країн походження, оскільки частка висококваліфікованих працівників, які залишили країну, досягає 40% у деяких невеликих країнах з низьким рівнем доходу, і загалом високоосвічені люди в два-три рази частіше мігрують, ніж менш освічені. Поєднання цих факторів може мати суттєвий негативний вплив на потенційне зростання. МВФ моделює, що еміграція може знизити річні темпи зростання на 0,6-0,9 відсоткових пунктів у деяких країнах Південно-Східної Європи (Албанія, Чорногорія та Румунія) та Балтії (Латвія та Литва) [22]. Водночас грошові перекази мігрантів до країн походження є важливим джерелом зовнішнього фінан-

сування, підтримуючи домогосподарства та сприяючи економічному розвитку країн. Для оптимізації переваг міграції вчені пропонують інтегрувати міграцію в ширшу політику розвитку, покращити збір даних про міграцію та потоки грошових переказів, а також використовувати грошові перекази для розширення фінансового доступу для домогосподарств і країн-реципієнтів [23; 24].

Девід Гелд та Ентоні Макгрю акцентують увагу на економічних аспектах глобалізації, підкреслюючи її складність впливу на світову економіку. На їх думку користі від глобалізації розподіляються нерівномірно, посилюючи нерівність між і всередині країн. Гелд і Макгрю підкреслюють, що, хоча глобалізація відкриває нові можливості для економічного зростання, вона також становить серйозні виклики в плані управління нерівністю, захисту трудових прав і забезпечення сталого розвитку [25].

У деяких випадках приймаюча країна може страждати від перенаселення через міграцію. Якщо мігранти не можуть знайти роботу, це може призвести до зростання рівня безробіття [26]. Витрати на охорону здоров'я та освіту мають тенденцію до зростання для приймаючої країни. Одним з ефектів глоба-

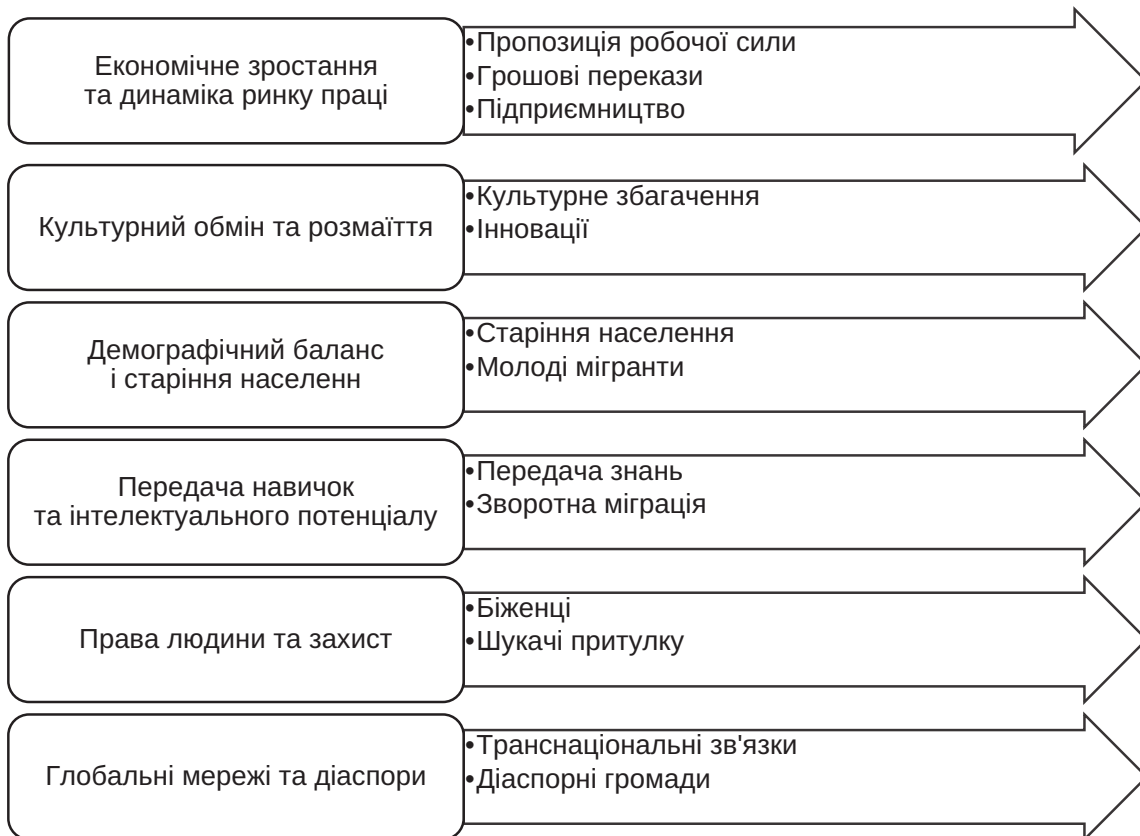

Рис. 2. Переваги міграції

Джерело: сформовано за результатами дослідження

лізації є збільшення урбанізації, що створює додатковий тиск на інфраструктуру та соціальну структуру міст [27].

Таким чином, міграція суттєво впливає на різні аспекти глобалізації. Глобалізація і міграція є складними і багатограними процесами, які призводять як до позитивних, так і до негативних наслідків для країн відправлення і прийому, а також для самих мігрантів. Глобалізація стала значним рушієм економічного зростання і скорочення бідності в багатьох країнах. Однак вона також викликала занепокоєння щодо нерівності та вразливості економік до глобальних економічних потрясінь. У розвинених країнах міграція часто допомагає вирішувати демографічні проблеми, однак вона також піднімає питання щодо систем соціального забезпечення, культурної інтеграції та сталості імміграційної політики.

Таким чином міграція може спричиняти певні виклики та загрози (рис. 3).

Отже, в економічній літературі підкреслюється необхідність комплексної міграційної політики, яка б максимізувала економічні вигоди від міграції і водночас пом'якшувала її потенційні негативні наслідки. Така політика може включати інвестиції в освіту та професійну підготовку, заходи, спрямовані на сприяння інтеграції мігрантів на ринку праці, а також міжнародне співробітництво для забезпечення захисту прав трудових мігрантів.

Дослідження та аналітичні матеріали МВФ та ОЕСР підкреслюють значний позитивний вплив міграції на економіку розвинених країн. У дослідженні, опублікованому МВФ у 2020 році, підкреслюється, що міграція може сприяти економічному зростанню та підвищенню продуктивності праці в приймаючих

Рис. 3. Негативні аспекти міграції

Джерело: сформовано за результатами дослідження

країнах. Зокрема, було виявлено, що збільшення частки мігрантів у дорослому населенні на 1 відсотковий пункт може збільшити ВВП на особу на 2 відсотки в довгостроковій перспективі, насамперед завдяки підвищенню продуктивності праці. Таке зростання продуктивності приписується не лише висококваліфікованим мігрантам, які привносять різноманітні навички та досвід, але й низькокваліфікованим мігрантам, які виконують важливі ролі і дозволяють місцевому населенню виконувати більш складну роботу, сприяючи додатковій динаміці робочої сили. Дослідження припускає, що економічні вигоди від міграції широко розподіляються між усіма верствами населення, приносячи користь як найбіднішим 90 відсоткам, так і 10 відсоткам найбагатших, не збільшуючи при цьому нерівність у доходах серед найбідніших 90 відсотків населення. Незважаючи на виклики, пов'язані з міграцією в короткостроковій перспективі, політика, спрямована на підтримку мігрантів може принести значні економічні вигоди країнам з розвинутою економікою [28; 29].

Звіт про світову міграцію 2022 [30] та дослідження Глобального інституту McKinsey [31] містить детальну статистику та аналіз глобальних міграційних тенденцій, наголошуючи на значних змінах у моделях людської мобільності та їхніх наслідках для економік у всьому світі. Аналіз Глобального інституту McKinsey показує, що мігранти створюють майже 10% світового ВВП [31]. Цей внесок значно перевищує той, який вони могли б створити, якби залишилися в країнах свого походження. Більшість добровільних мігрантів – це дорослі люди працездатного віку, які поповнюють економічно активне населення своїх нових країн і часто заповнюють дефіцит ключових професій. З 2000 по 2014 рік на іммігрантів припадало від 40 до 80 відсотків приросту робочої сили в основних країнах призначення, що відіграло вирішальну роль у підвищенні продуктивності праці та економічному зростанні.

Крім того, у звіті McKinsey обговорюється потенціал для збільшення економічного виробництва за рахунок кращої інтеграції іммігрантів на ринках праці та в суспільстві. Наразі іммігранти, як правило, заробляють на 20–30% менше, ніж місцеві працівники у провідних країнах призначення. Дослідження припускає, що скорочення цього розриву в оплаті праці до 5–10 відсотків за рахунок більш ефективної інтеграції могло б генерувати додатково від 800 мільярдів до 1 трильйона доларів у світовій економіці щорічно.

Це не лише підвищить продуктивність, але й знизить рівень бідності в країнах призначення [30; 31]. Лише за останнє десятиліття міжнародними мігрантами стали ще майже 60 мільйонів людей. Значна частина цього приросту була зумовлена трудовою або сімейною міграцією [32]. Ці висновки підкреслюють складний взаємозв'язок між міграцією та глобалізацією, а також важливу роль політики у максимізації переваг міграції для економічного розвитку та вирішенні потенційних викликів.

Сучасні транскордонні переміщення характеризуються розмаїттям: не існує типового мігранта чи типової країни походження або призначення. Близько 40 відсотків (64 мільйони економічних мігрантів і 10 мільйонів біженців) живуть у країнах з високим рівнем доходу, які належать до Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР). Близько 43% (52 мільйони економічних мігрантів і 27 мільйонів біженців) живуть у країнах з низьким і середнім рівнем доходу. Частка мігрантів у світовому населенні залишається відносно стабільною з 1960 року. Однак така стабільність є оманливою, оскільки демографічне зростання було нерівномірним по всьому світу. Глобальна міграція зростала більш ніж утричі швидше, ніж приріст населення в країнах з високим рівнем доходу, і лише вдвічі швидше, ніж приріст населення в країнах з низьким рівнем доходу [15].

Ситуація мігрантів на ринку праці суттєво різниться залежно від регіону (табл. 1).

Категорія міграції, гендерний склад, рівень освіти, розмір діаспори та стаж міграції, як правило, значно різняться залежно від країни та регіону походження в ключових країнах призначення ОЕСР.

У відповідь на військові дії в Україні сталася найбільша криза переміщення людей в Європі з часів Другої світової війни. У 2023 році Польща та Німеччина прийняли найбільшу кількість українських біженців – 1,6 мільйона та 1 мільйон відповідно (рис. 4).

Жінки і діти становлять 86% українських біженців. Структура міграції з України з часом зазнала певних змін. Країни Центральної та Східної Європи були в авангарді прийому перших хвиль біженців з України, але з другого кварталу 2022 року кількість нових реєстрацій для отримання тимчасового захисту почала сповільнюватися. Загальна кількість українських біженців у країнах ЄС зменшилася, що пояснюється як поверненням біженців в Україну, так і подальшою міграцією, зокрема, до країн, що не є членами ЄС, де загальна

Таблиця 1

Зайнятість осіб іноземного походження за галузями, 2022 р.

	Сільське господарство та рибальство	Гірничодобувна промисловість, переробна промисловість та енергетика	Будівництво	Оптова та роздрібна торгівля	Готелі та ресторани	Освіта	Здоров'я	Діяльність домогосподарств як роботодавців	Адміністративні та допоміжні послуги	Інші послуги	Усього працевлаштованих іноземців (тисяч)	Іноземці в загальній чисельності зайнятих
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)		(%)
Australia	1,3	11,0	7,4	11,8	9,0	6,7	14,8	-	9,0	29,1	14	30,3
Austria	0,9	18,9	10,0	14,3	11,2	5,5	10,5	-	9,6	19,0	1001	23,9
Belgium	-	11,9	8,5	11,4	6,4	5,6	12,8	-	22,2	21,1	882	18,8
Czech Republic	1,1	34,4	11,2	13,7	6,3	4,7	7,1	0,6	5,8	15,0	250	5,2
Denmark	2,1	13,7	4,6	16,8	8,9	8,8	21,0	-	9,8	14,3	267	9,9
Estonia	-	31,3	9,2	11,0	-	10,1	-	-	7,7	30,7	53	8,9
Finland	1,9	13,2	7,3	9,3	9,9	9,7	14,9	-	12,3	21,6	245	10,3
France	1,2	10,8	10,9	12,6	7,5	6,7	13,7	2,2	12,2	22,2	3235	12,2
Germany	-	23,4	7,7	13,3	7,2	4,7	12,7	0,7	11,1	19,2	7906	20,1
Greece	8,6	16,3	12,6	13,6	17,6	2,5	4,0	5,0	8,0	11,8	310	7,9
Hungary	3,5	24,4	10,9	13,6	5,4	8,3	9,1	-	8,6	16,3	147	3,3
Iceland	-	16,1	5,6	11,1	11,6	12,6	13,6	-	9,5	20,0	34	17,9
Ireland	-	14,9	6,1	13,5	11,1	5,6	17,5	-	9,4	21,9	567	25,5
Israel	0,5	15,5	3,7	10,6	3,2	8,5	16,1	5,3	10,6	26,0	801	27,8
Italy	5,8	20,9	10,0	10,4	9,6	2,5	5,8	13,1	7,3	14,6	3224	14,8
Japan	3,6	39,9	6,8	11,2	9,2	3,9	4,8	2,2	0,2	18,2	957	2,0
Latvia	-	26,0	12,5	20,5	-	12,3	-	-	-	28,6	47	6,0
Lithuania	-	26,8	-	15,9	-	12,6	12,6	-	-	32,1	40	3,1
Luxembourg	-	4,1	6,6	10,3	4,9	3,8	9,1	2,5	21,4	37,4	166	59,3
Netherlands	1,2	13,0	4,6	14,4	7,2	6,9	14,7	-	14,1	23,9	1171	13,6
Norway	1,1	11,8	10,5	11,4	9,0	7,4	20,2	-	11,2	17,4	541	20,8
Poland	-	28,3	17,1	16,3	12,7	-	-	-	-	25,6	97	0,6
Portugal	-	14,9	6,7	14,0	9,2	11,0	9,6	3,7	12,7	18,1	461	10,3
Slovak Republic	1,0	21,4	8,0	19,5	6,1	4,0	7,7	-	9,3	22,9	23	1,0
Slovenia	-	27,1	16,3	10,8	5,9	5,9	6,4	-	11,1	16,6	102	11,1
Spain	5,8	10,1	9,6	14,1	16,4	3,1	6,3	9,1	8,6	16,9	3732	19,3
Sweden	0,5	10,8	4,8	9,3	6,5	13,3	20,3	-	13,2	21,3	1060	22,8
Switzerland	0,6	15,4	7,9	11,9	6,6	6,2	15,1	2,3	8,6	25,3	1160	32,4
United Kingdom	0,2	9,5	5,0	10,0	6,5	8,8	16,2	0,3	10,0	33,7	8059	19,4
United States	1,7	11,6	12,4	12,1	8,9	6,3	12,7	-	9,2	25,4	23799	19,3
EU 27	2,3	17,1	8,6	12,8	9,2	5,2	11,1	3,7	10,8	19,1	25559	13,5

Джерело: OECD .International Migration Outlook 2023 [29]

Рис. 4. Кількість біженців з України в країнах ОЕСР, абсолютні цифри та на тисячу населення, червень 2023 року

Джерело: OECD. *International Migration Outlook 2023* [29]

кількість українських біженців становить близько 1 мільйона і продовжує зростати [15; 29; 33; 34; 35].

Українські біженці швидко влилися в ринок праці. Безпосередній доступ до роботи, вища освіта в порівнянні з іншими біженцями та наявність великих діаспор сприяли їх швидкій інтеграції. У декількох країнах ОЕСР, таких як Польща та Великобританія, понад 40% дорослих українських біженців уже знайшли роботу (табл. 2). Більшість робочих місць для них були низьокваліфікованими, що веде до поширення невідповідності між їх навичками та зайнятістю, незважаючи на їх вищий середній рівень освіти [29].

Прогнозування майбутніх тенденцій міграції та глобалізації є складним завданням. Наразі міграційні моделі перебувають у безперервному процесі змін [27]. Процеси, які сприятимуть зростанню міграційних потоків, включають експансію транснаціональних корпорацій, а також збільшення частки літнього населення у розвинутих державах [36]. Масове переміщення населення, викликане трансформацією світового ринку праці, стане основною рушійною силою міжнародної міграції в майбутньому [37]. Конфлікти і насильство продовжують створювати масові переміщення біженців, як це сталося в Україні та на Близькому Сході. Однак, ці фактори мобільності тісно пов'язані між собою, і часто країни стикаються з проблемами кліматичної вразливості, бідності та нестабільності одночасно [34]. Світовий ринок праці буде зазнавати змін під впливом цифровізації та

технологічних інновацій. Політичне і соціальне ставлення до міграції суттєво впливатиме на її майбутню траєкторію: зростання антиіммігрантських настроїв у деяких країнах може призвести до посилення імміграційної політики, тоді як інші можуть зайняти більш відкриту позицію для залучення кваліфікованих мігрантів. Подальші демографічні зрушення, особливо в країнах, які стикаються зі старінням населення, ймовірно, збільшать попит на працю мігрантів. І навпаки, регіони з молодим населенням і високим рівнем безробіття можуть зазнати посилення еміграційного тиску. Таким чином, кілька тенденцій, ймовірно, визначатимуть майбутні відносини між міграцією та глобалізацією (рис. 5).

Ці тенденції відображають складну і багатогранну взаємодію між міграцією та глобалізацією, яка продовжуватиме формувати світову економіку, політику і соціальне середовище в найближчі роки. Пом'якшення рушійних сил міграції потребує глобальних зусиль, що підкреслює важливість міжнародного співробітництва в формуванні майбутньої людської мобільності.

Висновки із цього дослідження і подальші перспективи в цьому напрямку. Взаємозв'язок між міграцією та глобалізацією є складним і багатограним і має значні наслідки для світової економіки та суспільства. Триваючий вплив глобалізації на міграційні питання відіграватиме значну роль у майбутньому. Очікується, що глобальні виклики призведуть до збільшення міграційних потоків, створюючи нові виклики для глобального

Таблиця 2

Орієнтовний рівень зайнятості біженців з України та основні сектори зайнятості

Країна	Рівень зайнятості	Основні сектори зайнятості	Дата	Джерело
Poland	65%	N/A	Nov-22	Narodowy Bank Polski
United Kingdom	61%	Гостинність; інші сектори; сектор інформаційних технологій та зв'язку	Mar-23	ONS
Sweden	56%	Послуги; будівництво; ІКТ	May-23	IOM
Lithuania	53%	Елементарні професії (включаючи прибирання); послуги та продаж	Jul-23	Lithuanian Employment Service
Czech Republic	51%	Некваліфікована/ручна праця	Dec-22	PAQ Research
Denmark	46%	Прибирання; громадське харчування; складування	Apr-23	Integration barometer
Netherlands	46%	Сектор ділових послуг (включаючи агентства з працевлаштування); торгівля, транспорт, послуги розміщення та харчування.	Nov-22	Statistics Netherlands
Estonia	46%	Переробна промисловість; діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування; оптова та роздрібна торгівля.	Nov-22	Statistics Estonia
France	33%	N/A	Apr-23	Ministry of Labour
Ireland	28%	Оптова торгівля, транспортування та розміщення	Jun-23	Central Statistics Office
Italy	19%	Побутові послуги, будівництво, громадське харчування	Dec-22	UNHCR
Switzerland	19%	Інші сектори; готельно-ресторанний бізнес; планування/консалтинг/ІТ	Jul-23	SEM

Джерело: OECD, *International Migration Outlook 2023* [29]

Рис. 5. Основні тенденції міграції та глобалізації в сучасному світі

Джерело: сформовано за результатами дослідження

управління та міжнародного співробітництва. Управління міграцією та пом'якшення її негативних наслідків з одночасним використанням її переваг стануть найважливішими питаннями, що стоять перед світовою спільнотою. Отже, економічний аналіз міграції та глобалізації розкриває складну картину зі значними перевагами для економічного зростання і розвитку, але також і викликами, які потребують ретельного управління за допомогою внутрішньої та міжнародної політики. Постійна еволюція цих явищ вимагає подаль-

ших досліджень для формування ефективної політики.

Майбутні напрямки досліджень включають поглиблений аналіз наслідків технологічного прогресу для міграції, впливу зміни клімату на глобальні міграційні моделі, а також розробку політики, яка б максимізувала вигоди і мінімізувала негативні наслідки цих глобальних явищ. Більш глибокий аналіз необхідний для розуміння специфічного впливу міграції на різні сектори економіки та різні соціальні групи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Pilipenko V., Pilipenko N. Globalization: for and against in the context of the modern technological revolution *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Випуск 16. С. 238–241 URL: <https://cutt.ly/Ew7wN0w1> (дата звернення: 14.03.2024)
2. Betz, J., Hein, W. (2023). Migration and Globalization. In: Globalization. Springer, Wiesbaden. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-658-41717-8_7 (дата звернення: 17.03.2024)
3. United Nations Department of Economic and Social Affairs (UNDESA): URL: <https://cutt.ly/Nw7et6gJ> (дата звернення: 27.03.2024)
4. Заволока Ю. М., Сідненко М. В., Івко А. В. Міграційні процеси у контексті глобалізації світової економіки. *Ефективна економіка*. 2020. № 4. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7843> (дата звернення: 07.04.2024).
5. Sjaastad, L. A. (1962). The Costs and Returns of Human Migration. *Journal of Political Economy*, 70(5), 80–93. URL: <https://www.nber.org/system/files/chapters/c13573/c13573.pdf> (дата звернення: 27.03.2024)
6. Davis, Donald R. and Weinstein, David E. and Bradford, Scott C. and Shimpo, Kazushige, The Heckscher-Ohlin-Vanek Model of Trade: Why Does it Fail? When Does it Work? (1996). NBER Working Paper No. w5625, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=225554> (дата звернення: 30.03.2024)
7. Theories of International Migration: A Review and Appraisal. Douglas S. Massey, Joaquin Arango, Graeme Hugo, Ali Kouaouci, Adela Pellegrino, J. Edward Taylor *Population and Development Review*, vol. 19, No. 3 (Sep., 1993), pp. 431–466. URL: <https://cutt.ly/Ow7w0ls0> (дата звернення: 20.03.2024)
8. Томашук, І., Болтовська, Л. (2022). Міграційні процеси у контексті глобалізації світової економіки. *Економіка та суспільство*, (40). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-50> (дата звернення: 25.03.2024)
9. Held, David & McGrew, Anthony & Goldblatt, David & Perraton, Jonathan. (1999). Global Transformations: Politics, Economics, and Culture. URL: <https://cutt.ly/Jw7w03Y4> (дата звернення: 28.03.2024)
10. Helms, B., & Leblang, D. (2019, February 25). Global Migration: Causes and Consequences. Oxford Research Encyclopedia of Politics. Retrieved 5 Apr. 2024. URL: <https://cutt.ly/pw7w9w90> (дата звернення: 15.03.2024)
11. Abel, G. J., Brottrager, M., Cuaresma, J. C., and Muttarak, R. (2019). Climate, conflict and forced migration. *Glob. Environ. Change* 54, 239–249. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0959378018301596> (дата звернення: 18.03.2024)
12. Павленко Н. В., Виганяйло С. М., Пилипенко Н. М. Детинізація економіки України як чинник економічного зростання. *Економіка та держава*. 2021. № 7. С. 21–28 URL: <https://cutt.ly/yw7eiiet> (дата звернення: 22.03.2024)
13. Richard Black, W. Neil Adger, Nigel W. Arnell, Stefan Dercon, Andrew Geddes, David Thomas, The effect of environmental change on human migration, *Global Environmental Change*, Volume 21, Supplement 1, 2011, URL: <https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2011.10.001> (дата звернення: 22.03.2024)
14. Апар, J. and Perron de Revel, C. (2021). The concept of 'climate refugee'. Towards a possible definition. Briefing. European Parliamentary Research Service. October 2021. URL: <https://cutt.ly/Sw7w9G9N> (дата звернення: 24.03.2024)
15. World Bank. (2023). World Development Report 2023: Migrants, Refugees, and Societies. Washington, DC: World Bank. DOI: 10.1596/978-1-4648-1941-4 (дата звернення: 27.03.2024)
16. Borjas, G. J. (1994). The Economics of Immigration. *Journal of Economic Literature*, 32(4), 1667–1717. URL: <https://cutt.ly/Cw7euEcr> (дата звернення: 25.03.2024)

17. Borjas, G. J. (2003). The Labor Demand Curve Is Downward Sloping: Reexamining the Impact of Immigration on the Labor Market. *The Quarterly Journal of Economics*, 118(4), 1335–1374. URL: <http://www.jstor.org/stable/25053941> (дата звернення: 28.03.2024)
18. Peri, G. (2012). The effect of immigration on productivity: evidence from U.S. States. *The Review of Economics and Statistics*, 94(1), 348–358. URL: <http://www.jstor.org/stable/41349180> (дата звернення: 27.03.2024)
19. Pylypenko V. Socio-economic consequences of labour migration in Ukraine. *International Journal of Innovative Technologies in Economy*. 2018. № 4(16). P. 84–88. URL: <https://cutt.ly/lw7w800P> (дата звернення: 30.03.2024)
20. Docquier, Frédéric & Rapoport, Hillel. (2011). Globalization, Brain Drain and Development. *Journal of Economic Literature*. 50. URL: <https://cutt.ly/Vw7w4quC> (дата звернення: 29.03.2024)
21. Beine, Michel & Docquier, Frédéric & Rapoport, Hillel. (2008). Brain Drain And Human Capital Formation In Developing Countries: *Winners And Losers*. *Economic Journal*. 118. 631–652. URL: <https://cutt.ly/dw7w58ml> (дата звернення: 30.03.2024)
22. Koczan, Z., Peri, G., Pinat, M., & Rozhkov, D. (2021). The Impact of International Migration on Inclusive Growth: A Review (IMF Working Paper No. WP/21/88). International Monetary Fund. URL: <https://cutt.ly/qw7w6zSI> (дата звернення: 29.03.2024)
23. Ratha, Dilip and Mohapatra, Sanket and Scheja, Elina, Impact of Migration on Economic and Social Development: A Review of Evidence and Emerging Issues (February 1, 2011). World Bank Policy Research Working Paper No. 5558. Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=1759149> (дата звернення: 02.04.2024)
24. Ratha, D., Chandra, V., Kim, E. J., Plaza, S., & Shaw, W. (2023). Migration and Development Brief 39: Leveraging Diaspora Finances for Private Capital Mobilization. The World Bank. URL: <https://cutt.ly/Sw7w6HoV> (дата звернення: 27.03.2024)
25. Held, D., & McGrew, A. (2003). *The Global Transformations Reader: An Introduction to the Globalization Debate* (2nd ed.). Polity Press. URL: <https://cutt.ly/Kw7eqrsM> (дата звернення: 28.03.2024)
26. Are migrants also successful in the labour market? International Labour Organization (ILO). URL: <https://ilostat.ilo.org/are-migrants-also-successful-in-the-labour-market/> (дата звернення: 30.03.2024)
27. Bălan, M. (2017). Migration and Globalization: Challenges and Perspectives. In *Proceedings of the Conference on Globalization - Economic, Social and Moral Implications* (pp. 24-34). "Athenaeum" University of Bucharest, Romania and Institute for Economic Forecasting – NIER Romanian Academy. DOI: 10.5281/zenodo.581757 (дата звернення: 30.03.2024)
28. Engler, P., MacDonald, M., Piazza, R., & Sher, G. (2020). Migration to Advanced Economies Can Raise Growth. International Monetary Fund (IMF). Retrieved from URL: <https://cutt.ly/Ew7eqYMn> (дата звернення: 30.03.2024)
29. OECD (2023), *International Migration Outlook 2023*, OECD Publishing, Paris. DOI: <https://doi.org/10.1787/b0f40584-en>. (дата звернення: 28.03.2024)
30. International Organization for Migration. (2022). *World Migration Report 2022*. International Organization for Migration. URL: <https://cutt.ly/6w7eq6pP> (дата звернення: 27.03.2024)
31. McKinsey Global Institute. (2016). *People on the move: Global migration's impact and opportunity*. McKinsey & Company. URL: <https://cutt.ly/fw7ewU2Q> (дата звернення: 27.03.2024)
32. Batalova, J. (2022). Top Statistics on Global Migration and Migrants. Migration Policy Institute (MPI). Migration Information Source. URL: <https://cutt.ly/Uw7eeeCa> (дата звернення: 30.03.2024)
33. United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) URL: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine> (дата звернення: 29.03.2024)
34. *Global Migration in the 21st Century: Navigating the Impact of Climate Change, Conflict, and Demographic Shifts*. URL: <https://cutt.ly/7w7eeDx1> (дата звернення: 28.03.2024)
35. Ptashchenko O., Panasenko H., Liapa M., Sokhatskyi O., Mudra Ya. and Pylypenko N. Institutional Instruments of Ukraine's Euro-Atlantic Integration. *Economic Affairs*. Vol. 67. No. 03, pp. 337–344, June 2022 DOI: 10.46852/0424-2513.3.2022.26 <https://cutt.ly/Tw7erp7D> (дата звернення: 27.03.2024)
36. Терещенко Д. А. Вплив міграційних процесів на розвиток людського капіталу. *Держава та регіони. Серія: Державне управління*. 2019. № 4 (68). С. 207–214. URL: <https://cutt.ly/Sw7erLzm> (дата звернення: 03.04.2024)
37. Македон В. В. Оцінка процесів та макроекономічних наслідків міжнародної трудової міграції в умовах глобальної економіки. *Економіка та суспільство*. 2022. Випуск 35. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-35-6> (дата звернення: 03.04.2024)

REFERENCES:

1. Pilipenko V., Pilipenko N. (2017) Globalization: for and against in the context of the modern technological revolution *Global and national economic issues*, vol. 16, pp. 238–241. Available at: <https://cutt.ly/Ew7wN0w1>
2. Betz, J., Hein, W. (2023). Migration and Globalization. In: Globalization. Springer, Wiesbaden. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-658-41717-8_7
3. United Nations Department of Economic and Social Affairs (UNDESA): Available at: <https://cutt.ly/Nw7et6gJ>
4. Zavaloka Yu. M., Sidnenko M. V., Ivko A. V. (2020). Migratsiyni protsesy u konteksti hlobalizatsiyi svitovoyi ekonomiky [Migration processes in the context of globalization of the world economy]. *Efektivna ekonomika – Effective Economy*, (4). Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7843>
5. Sjaastad, L. A. (1962). The Costs and Returns of Human Migration. *Journal of Political Economy*, vol. 70(5), pp. 80–93. URL: <https://www.nber.org/system/files/chapters/c13573/c13573.pdf>
6. Davis, Donald R. and Weinstein, David E. and Bradford, Scott C. and Shimp, Kazushige, The Heckscher-Ohlin-Vanek Model of Trade: Why Does it Fail? When Does it Work? (1996). NBER Working Paper No. w5625, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=225554>
7. Theories of International Migration: A Review and Appraisal Author(s): Douglas S. Massey, Joaquin Arango, Graeme Hugo, Ali Kouaouci, Adela Pellegrino, J. Edward Taylor Source: *Population and Development Review*, vol. 19, No. 3 (Sep., 1993), pp. 431–466. Available at: <https://cutt.ly/Ow7w0ls0>
8. Томашук, І., & Болтовська, Л. (2022). Міграційні процеси у контексті глобалізації світової економіки. *Економіка та суспільство*, (40). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-50>
9. Held, David & McGrew, Anthony & Goldblatt, David & Perraton, Jonathan. (1999). *Global Transformations: Politics, Economics, and Culture*. Available at: <https://cutt.ly/Jw7w03Y4>
10. Helms, B., & Leblang, D. (2019, February 25). *Global Migration: Causes and Consequences*. Oxford Research Encyclopedia of Politics. Retrieved 5 Apr. 2024, Available at: <https://cutt.ly/pw7w9w90>
11. Abel, G. J., Brottrager, M., Cuaresma, J. C., and Muttarak, R. (2019). Climate, conflict and forced migration. *Glob. Environ. Change* 54, 239–249. DOI: 10.1016/j.gloenvcha.2018.12.003
12. Pavlenko N. V., Vyhanaylo S. M., Pylypenko N. M. (2021). Detinizatsiya ekonomiky Ukrainy yak chynnyk ekonomichnoho zrostannya [De-shadowing of the Ukrainian economy as a factor of economic growth]. *Ekonomika ta derzhava – Economy and State*, vol. 7, pp. 21–28. Available at: <https://cutt.ly/yw7eii1>
13. Richard Black, W. Neil Adger, Nigel W. Arnell, Stefan Dercon, Andrew Geddes, David Thomas, The effect of environmental change on human migration, *Global Environmental Change*, Volume 21, Supplement 1, 2011, DOI: <https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2011.10.001>
14. Apap, J. and Perron de Revel, C. 2021. The concept of 'climate refugee'. Towards a possible definition. Briefing. European Parliamentary Research Service. October 2021. Available at: <https://cutt.ly/Sw7w9G9N>
15. World Bank. (2023). *World Development Report 2023: Migrants, Refugees, and Societies*. Washington, DC: World Bank. DOI: 10.1596/978-1-4648-1941-4
16. Borjas, G. J. (1994). The Economics of Immigration. *Journal of Economic Literature*, vol. 32(4), pp. 1667–1717. Available at: <https://cutt.ly/Cw7euEcr>
17. Borjas, G. J. (2003). The Labor Demand Curve Is Downward Sloping: Reexamining the Impact of Immigration on the Labor Market. *The Quarterly Journal of Economics*, vol. 118(4), pp. 1335–1374. Available at: <http://www.jstor.org/stable/25053941>
18. Peri, G. (2012). The effect of immigration on productivity: evidence from U.S. States. *The Review of Economics and Statistics*, vol. 94(1), pp. 348–358. Available at: <http://www.jstor.org/stable/41349180>
19. Pylypenko V. (2018) Socio-economic consequences of labour migration in Ukraine. *International Journal of Innovative Technologies in Economy*, vol. 4(16). pp. 84–88. Available at: <https://cutt.ly/lw7w8O0P>
20. Docquier, Frédéric & Rapoport, Hillel. (2011). Globalization, Brain Drain and Development. *Journal of Economic Literature*, 50. Available at: <https://cutt.ly/Vw7w4quC>
21. Beine, Michel & Docquier, Frédéric & Rapoport, Hillel. (2008). Brain Drain And Human Capital Formation In Developing Countries: *Winners And Losers*. *Economic Journal*, vol. 118, pp. 631–652. Available at: <https://cutt.ly/dw7w58ml>
22. Koczan, Z., Peri, G., Pinat, M., & Rozhkov, D. (2021). The Impact of International Migration on Inclusive Growth: A Review (IMF Working Paper No. WP/21/88). International Monetary Fund. Available at: <https://cutt.ly/qw7w6zSI>
23. Ratha, Dilip and Mohapatra, Sanket and Scheja, Elina, Impact of Migration on Economic and Social Development: A Review of Evidence and Emerging Issues (February 1, 2011). World Bank Policy Research Working Paper No. 5558. Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=1759149>

24. Ratha, D., Chandra, V., Kim, E. J., Plaza, S., & Shaw, W. (2023). Migration and Development Brief 39: Leveraging Diaspora Finances for Private Capital Mobilization. The World Bank. Available at: <https://cutt.ly/Sw7w6HoV>
25. Held, D., & McGrew, A. (2003). The Global Transformations Reader: An Introduction to the Globalization Debate (2nd ed.). Polity Press. Available at: <https://cutt.ly/Kw7eqrsM>
26. Are migrants also successful in the labour market? International Labour Organization (ILO). Available at: <https://ilostat.ilo.org/are-migrants-also-successful-in-the-labour-market/>
27. Bălan, M. (2017). Migration and Globalization: Challenges and Perspectives. In Proceedings of the Conference on Globalization - Economic, Social and Moral Implications (pp. 24–34). "Athenaeum" University of Bucharest, Romania and Institute for Economic Forecasting- NIER Romanian Academy. DOI: 10.5281/zenodo.581757
28. Engler, P., MacDonald, M., Piazza, R., & Sher, G. (2020). Migration to Advanced Economies Can Raise Growth. International Monetary Fund (IMF). Available at: <https://cutt.ly/Ew7eqYMn>
29. OECD (2023), *International Migration Outlook 2023*, OECD Publishing, Paris. DOI: <https://doi.org/10.1787/b0f40584-en>.
30. International Organization for Migration. (2022). World Migration Report 2022. International Organization for Migration. Available at: <https://cutt.ly/6w7eq6pP>
31. McKinsey Global Institute. (2016). *People on the move: Global migration's impact and opportunity*. McKinsey & Company. Available at: <https://cutt.ly/fw7ewU2Q>
32. Batalova, J. (2022). Top Statistics on Global Migration and Migrants. Migration Policy Institute (MPI). Migration Information Source. Available at: <https://cutt.ly/Uw7eeeCa>
33. United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR). Available at: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>
34. Global Migration in the 21st Century: Navigating the Impact of Climate Change, Conflict, and Demographic Shifts. Available at: <https://cutt.ly/7w7eeDx1>
35. Ptashchenko O., Panasenko H., Liapa M., Sokhatskyi O., Mudra Ya. and Pylypenko N. Institutional Instruments of Ukraine's Euro-Atlantic Integration. *Economic Affairs*, vol. 67, no. 03, pp. 337–344, June 2022. DOI: 10.46852/0424-2513.3.2022.26. Available at: <https://cutt.ly/Tw7erp7D>
36. Tereshchenko D. A. (2019). Vplyv mihratsiinykh protsesiv na rozvytok liudskoho kapitalu [The influence of migration processes on the development of human capital]. *Derzhava ta rehiony. Serii: Derzhavne upravlinnia State and regions. Series: Public administration*, vol. 4 (68), pp.207–214. (in Ukrainian). Available at: <https://cutt.ly/Sw7erLzm>
37. Makedon V. V. (2022). Otsinka protsesiv ta makroekonomichnykh naslidkiv mizhnarodnoi trudovoi mihratsii v umovakh hlobalnoi ekonomiky [Evaluation of the processes and macroeconomic consequences of international labor migration in the conditions of the global economy]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, 35. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-35-6> (in Ukrainian)